

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum euentus sequens aliquid addat de bonitate, vel malitia ad
exteriorem actum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

accidentali, & dicendum quod voluntas parata, quantum non oportet propter impotentiam, nihil de premio, vel pena perdit essentiali, quia hoc respondet primae proportioni voluntatis: quae caret aliqua accidentali remuneratione, vel pena respondente ipsi exercitio actus exterioris.

¶ Super Quaestione vigesima Articuli quintum.

In titulo articuli nota duos terminos. Euentus enim commune vocabulum ad effectum per se, & per accidens, significat id, quod quomodo libet ex actione provenit. Addere vero, praesupponit id, cui additur, & ad augmentum spectat: unde addere ad malitiam, praesupponit malitiam in actu: & addere ad bonitatem, praesupponit bonitatem in eodem. Unde non queritur hic, an actus ex euentu reddatur malus, vel bonus: sed an actus malus ex malo euentu reddatur peior, & bonus ex bono euentu melior. Prima enim quaestio iam soluta est, cum determinatum est, unde actus moralis, & unde actus voluntatis sit bonus, vel malus, scilicet ex fine, obiecto, &c.

¶ In corpore articuli dicitur magnum occurrere, quia durissima, & fallax doctrina videtur hic tradita.

¶ Distinguitur siquidem, quod euentus potest dupliciter se habere, aut ut praecogitatus, aut non. Si ut praecogitatus, addit ad bonitatem, vel malitiam: si non, tunc dupliciter, aut per se sequitur, & ut in pluribus: & tunc etiam addit: aut per accidens, & in paucioribus: & tunc non addit. Ex hac enim doctrina habetur in primo membro distinctionis, quod euentus sequens siue per se, siue per accidens, siue frequenter, siue rarissime, dummodo sit praesens, addit ad bonitatem, vel malitiam. Hoc autem esse durissimum uerbum ex eo patet, quod sequitur committens actum peccati venialis, praecognoscens ex eo sine alia culpa sua alios peccare mortali ter, peccare mortali ter. Et sic mulier pulchra, & adamata ab

tiam uoluntatis: quia omnis inclinatio, uel motus perficitur in hoc, quod consequitur finem, uel attingit terminum: unde non est perfecta uoluntas nisi sit talis, quae opportunitate data operetur. Si uero passibilitas desit uoluntate existente perfecta, ut operaretur si posset, defectus perfectionis, quae est ex actu exteriori, est simpliciter inuoluntarium. Inuoluntarium autem sicut non meretur penam, uel praemium in operando bonum, aut malum: ita non tollit aliquid de premio, uel de poena, si homo inuoluntarie simpliciter deficiat ad faciendum bonum, uel malum.

Ad primum ergo dicendum, quod Chryso. loquitur, quando uoluntas hominis est colummata, & non cessatur ab actu, nisi propter impotentiam faciendi.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa procedit de bonitate actus exterioris, quam habet a bonitate finis: sed bonitas actus exterioris, quam habet ex materia, & circumstantiis, est alia a bonitate uoluntatis, quae est ex fine: non autem alia a bonitate uoluntatis, quae habet ex ipso actu uolito, sed comparatur ad ipsam, ut ratio & causa eius, sicut supra dictum est. Et per hoc est patet solutio ad tertium.

ARTICVLVS V.

Utrum euentus sequens, aliquid addat de bonitate, uel malitia ad exteriorem actum.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod euentus sequens addat ad bonitatem, uel malitiam actus. Effectus enim uirtute praesens in causa, sed euentus consequitur actus, sicut effectus causas. ergo uirtute praesens in actibus. Sed unum quodque secundum suam uirtutem iudicatur bonum, uel malum: nam uirtus est, quae bonum facit habentem, ut dicitur in 2. Eth. ergo euentus addunt aliquid ad bonitatem, uel malitiam actus.

¶ Prae. Bona quae faciunt auditores, sunt effectus quidam consequentes ex praedicatione doctoris, sed huiusmodi bona redundat ad meritum praedicatoris, ut patet per id, quod dicitur Philipensium 4. Fratres mei charissimi, & desideratissimi, gaudium meum, & corona mea.

A aliquibus, & sciens cum egreditur, illos in eam appetendam exararios, non posset causa alicuius uenialis solati, ire ad proprium horum absque peccato mortali: & infinita similia uidentur sequi, quae homo forte non suffert audire. Falsum autem esse conuincitur ex ratione sic. Actus non recipit additionem in bono, uel in malo, secundum id quod est per accidens, & in paucioribus: sed euentus per accidens, & in paucioribus ex hoc, quod est praesens, non transit ex per accidens & raro, in per se, aut frequenter, ergo euentus talis ex hoc quod est praesens, non addit in bonitate, uel malitia. Maior huius calce corporis huius articuli, Minor est per se nota: quia praesens sola nihil confert uoluntati. Non enim ex hoc quod aliquis prauidet aliquid, est bonus uel malus: nec ex hoc quod aliquis prauidet aliquid per accidens futurum ex suo actu, propterea male facit: alioquin Christus prauidens ex manifestatione sui, futura tot scelera Iudeorum, male fecisset manifestando se. Et occidens suum inuaforem, prauidendo eius mortem, & defendendo se, peccaret. Unde super eadem radice formatur alia ratio sic: Praesens euentus mali per accidens non facit actum malum: ergo praesens euentus mali per accidens futuri, non facit actum peiorem, si erat malus, iuxta illam regulam, Sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis &c. Et confirmatur: quia faciens actum bonum, puta, uadens ad ecclesiam, & prauidens quod ex eo sequentur alia bona per accidens, & non acceptans illa, nec odio habens, sed stans in sola praesensione, non propterea facit actum meliorem: & tamen expresse in litera primi membri dicitur, quod praesens effectus addit ad bonitatem. Quid ergo dicemus? Dicendum est, si litera non est defectiua, quod author intendit de euentu quocumque praecogitato, sic, quod delectat in uoluntate, ita quod uoluntas fertur in ipsum directe, uel indirecte: ita quod non intendit nisi de euentu praesens, & uolito siue directe, siue

ergo euentus sequens addit ad bonitatem, uel malitiam actus. ¶ Prae. Pena non additur, nisi cre scete culpa. Vnde dicitur Deut. 25. Pro mensura peccati erit & plagarum modus: sed ex euentu sequente additur ad penam, dicitur. n. Exo. 21. quod si bos fuerit corruptus ab heri & nudius tertius, & cetera: statim dominum eius, nec reclusit eum, occideritque uirum aut mulierem: & bos lapidibus obruetur, & dominum illius occident. Non autem occideretur, si bos non occidisset hominem, etiam non reclusus. ergo euentus sequens addit ad bonitatem, uel malitiam actus.

¶ Prae. Si aliquis ingerat causam mortis percuciendo, uel sententiam do & mors non sequatur, non contrahitur irregularitas: contraheretur autem si mors sequeretur. ergo euentus sequens addit ad bonitatem, uel malitiam actus.

Sed contra. Euentus sequens non facit actum malum, qui erat bonus: nec bonum, qui erat malus, puta, si aliquis det elemosinam pauperi, qua ille abutatur ad peccatum, nihil deperit ei, qui elemosinam facit, & similiter si aliquis patienter ferat iniuriam sibi factam, non propter hoc excusatur ille, qui fecit. Ergo euentus sequens non addit ad bonitatem, uel malitiam actus.

Respondendum, quod euentus sequens aut est praecogitatus, aut non. Si est praecogitatus, manifestum est, quod addit ad bonitatem, uel malitiam. Cum enim aliquis cogitans, quod ex opere suo multa mala possunt sequi, nec propter hoc dimittit; ex hoc apparet uoluntas eius esse magis inordinata. Si autem euentus sequens non sit praecogitatus, tunc distinguendum est; quia si per se sequitur ex tali actu, & ut in pluribus, secundum hoc euentus sequens addit ad bonitatem, uel malitiam actus. Manifestum est enim meliorem actum esse ex suo genere, ex quo possunt plura bona sequi, & peiorem, ex quo nata sunt plura mala sequi. Si uero per accidens, & ut in paucioribus, tunc euentus sequens non addit ad bonitatem, uel ad malitiam actus. Non enim datur iudicium de re aliqua secundum illud quod est per accidens, sed solum secundum illud quod est per se.

Ad primum ergo dicendum, quod uirtus causa existimatur secundum effectus per se; non autem

¶ Prima Secunda S. Thomae. G 4 indi-

D. 791. 1102

Artic. 1.

¶ Infra q. 73. ar. 8. Et magis ar. 9. ad 11. & q. 3. artic. 10. ad 5.

Cap. 6. in primum.

indirecte. Et hic sensus potest sumi, ut expositus ab ipsomet inferius in q. 73. arti. 2. ad 2. & artic. 3. ad 2. Et ad primum, ubi dicit, quod euentus sequens, si sit praevius & intentus, addit ad bonitatem, uel malitiam actus, sicut supra dictum est, cum de bonitate & malitia humanorum actu ageretur. Et quia in corpore illius articuli, ponit sub non intento uoluntati indirecte, idem consulto dixi, quod intentio auctoris est loqui de praevio & uolito, siue directe, siue indirecte. Et potest quodque hinc sensus ex hac litera sumi, dum dicitur uoluntas magis inordinata. Cum enim uoluntas non reddatur inordinata ex actu exteriori, nisi in quantum uolito, consequens est, quod nec eius euentus deordinatur nisi uolito: & consequenter ex eodem non magis deordinatur, nisi uolito: Intendit ergo in primo membro siue per se, siue per accidens, siue frequenter, siue raro, & breuiter, euentus quomodo libet actionis propriae sit praevius, & uolitus, addit ad bonitatem uel malitiam actus, & hoc est manifestum: quia hoc spectat ad uoluntatem magis deordinatam in malis, & magis affectum in bonis.

In q. 73. arti. 6. co. Et 2. q. 9. arti. 2. ad 2. & artic. 3. ad 2. Et 2. dist. 40. a. 4. Et ma. q. 2. arti. 4. & veri. q. 1. arti. 4. co. & q. 2. art. 3. cor. Tex. 39. & 40. com. 2.

Tex. 14. 20. 21. com. 3.

¶ Super Quaestione uigesima articulum sextum.

In artic. 6. eiusdem uigesimae quaest. nihil occurrit scribendum, nisi reddere lectorem attentum, quod non dicit auctor, eundem numero actum uoluntatis non posse esse successiue bonum, & malum: sed dicit eundem numero actum in genere moris. Actus enim uoluntatis secundum se est in genere naturae, & secundum suas condiciones in genere moris. Et haec dixerim propter Durandum in 2. distinct. 40. quaest. secunda, ne quis putet contra hanc doctrinam militare.

Arti. 3.

secundum effectus per accidens. Ad secundum dicendum, quod bona, quae auditores faciunt, consequuntur ex praedicatione doctoris, sicut effectus per se: unde redundant ad praemium praedicatoris, & praecipue quando sunt praesentia.

Ad tertium dicendum, quod euentus ille, pro quo illi poena in flagenda mandatur, & per se sequitur ex tali causa, & iterum ponitur ut praecogitatus: & ideo impunitur ad poenam.

Ad quartum dicendum, quod illa procederet, si irregularitas sequeretur culpam. non autem sequitur culpam, sed factum propter aliquem defectum sacramenti.

ARTICVLVS VI.

¶ Vtrum idem actus exterior possit esse bonus, & malus.

Ad sextum sic proceditur. Vnde, quod unus actus possit esse bonus, & malus. Motus enim est unus, qui est continuus, ut dicitur in 5. Physic. sed unus motus continuus potest esse bonus, & malus, puta, si aliquis continue ad ecclesiam uadens, primo quidem intendat inanem gloriam, postea intendat Deo seruire, ergo unus actus potest esse bonus, & malus.

¶ 2. Praet. Secundum Philosophum in 3. Physic. Actio & passio sunt unus actus; sed potest esse passio bona, sicut Christi: & actio mala, sicut Iudeorum, ergo unus actus potest esse bonus, & malus.

¶ 3. Praet. Cum seruus sit quasi instrumentum domini, actio serui est actio domini, sicut actio instrumenti est actio artificis: sed potest contingere, quod actio serui procedat ex bona uoluntate domini, & sic sit bona: & ex uoluntate mala serui, & sit mala, ergo idem actus potest esse bonus, & malus.

SED CONTRA. Contraria non possunt esse in eodem: sed bonum, & malum sunt contraria, ergo unus actus non potest esse bonus, & malus.

RESP. Dicendum, quod nihil prohibet aliquid esse unum, sed quod est in uno genere, & esse multiplex secundum quod refertur ad aliud genus, sicut superficies continua est una, secundum quod consideratur in genere quantitatis, tamen est multiplex, secundum quod refertur ad genus coloris, si partim sit alba, & partim nigra; & secundum hoc nihil prohibet aliquem actum esse unum secundum quod refertur ad genus naturae, qui tamen non est unus secundum quod refertur ad genus moris, sicut & conuenit, sicut dictum est. Ambulatio enim

continua, est unus actus secundum genus naturae: potest tamen contingere, quod sint plures secundum genus moris, si mutetur ambulantis uoluntas, quae est principium actuum moralium. Si ergo accipiat unus actus, prout est in genere moris, impossibile est, quod sit bonus, & malus, bonitate, & malitia morali: si tamen sit unus ueritate naturae, & non ueritate moris, potest esse bonus, & malus.

Ad primum ergo dicendum, quod ille motus continuus, qui procedit ex diuersa intentione, licet sit unus ueritate naturae, non est tamen unus ueritate moris.

Ad secundum dicendum, quod actio, & passio pertinent ad genus moris, in quantum habent rationem uoluntarij. Et ideo secundum quod diuersa uoluntate dicuntur uoluntaria, secundum hoc sunt duo moraliter, & potest ex una parte inesse bonum, & ex alia malum.

Ad tertium dicendum, quod actus serui, in quantum procedit ex uoluntate serui, non est actus domini: sed solum in quantum procedit ex mandato domini, unde sic non facit ipsum malum mala uoluntas serui.

QVAESTIO XXI.

De iis quae consequuntur actus humanos, ratione bonitatis, & malitiae, in quatuor articulis diuisa.

¶ Super Quaestione uigesimatercia articulum primum.

In titulo omnium articulo quaestio 21. aduerte, quod cum quaeritur, Vtrum actus humanus, in quantum bonus uel malus, habeat hoc, uel illud, potest intelligi illa reduplicatio nota. Primo, ut determinat bonitatem, uel malitiam absolute, & sic non sumitur hic, quia hoc esset idem quod quaerere de conuenientibus bono, uel malo absolute, quod non spectat ad moralem, sed metaphysicum, & essent falsae responsiones. Alio modo, ut determinat bonitatem, uel malitiam propriam, seu contractam ad actum huius manus. Et hic est intentus sensus quaestio 21. & responsionum, ita quod intendit auctor quaerere, An actus humanus ex sua bonitate, uel malitia, ut sic, habeat rationem recti, laudabilis, meritorij etiam apud Deum: & similiter peccati, culpabilis, demeritorij etiam apud Deum.

DEINDE considerandum est de his, quae consequuntur actus humanos ratione bonitatis, uel malitiae.

¶ Primo, Vtrum actus humanus in quantum est bonus, uel malus, habeat rationem rectitudinis, uel peccati.

¶ Secundo, Vtrum habeat rationem laudabilis, uel culpabilis.

¶ Tertio, Vtrum habeat rationem meriti, uel demeriti.

¶ Quarto, Vtrum habeat rationem meriti, uel demeriti apud Deum.

ARTICVLVS PRIMVS.

¶ Vtrum actus humanus in quantum est bonus uel malus, habeat rationem rectitudinis, uel peccati.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod actus humanus in quantum est bonus, uel malus, non habeat rationem rectitudinis, uel peccati. Peccata enim sunt monstrata in natura, ut dicitur in 2. Physic. monstrata autem non sunt actus, sed sunt quaedam res generatae praeter ordinem naturae. Ea autem quae sunt secundum artem & rationem, imitantur ea quae sunt secundum naturam, ut ibidem dicitur, ergo actus ex hoc, quod est inordinatus & malus, non habet rationem peccati.

¶ 2. Praet. Peccatum, ut dicitur in 2. Physic. accidit in natura & arte, cum non peruenitur ad finem in-

ut determinat bonitatem, uel malitiam propriam, seu contractam ad actum huius manus. Et hic est intentus sensus quaestio 21. & responsionum, ita quod intendit auctor quaerere, An actus humanus ex sua bonitate, uel malitia, ut sic, habeat rationem recti, laudabilis, meritorij etiam apud Deum: & similiter peccati, culpabilis, demeritorij etiam apud Deum. Et ut patet in litera, determinat partem affirmatiuam, ita quod actus humanus constituitur in esse boni, uel mali, quasi ex causa formali, & super hoc fundatur, quod ex ordine ad finem recti, uel peccati, ex ordine ad efficiens, laudabilis, uel culpabilis, ex ordine ad alterum meritorij, uel demeritorij.

Mal. q. 1. sic. 2. 11. ium.

Tex. 11. mo 1.

Tex. 11. mo 1.